QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Neville Camilleri
B.A., M.A. (Fin. Serv.), LL.D., Dip. Trib. Eccles. Melit.

Appell Numru 258/2021/2

Il-Pulizija

vs.

Natasha Bugeja
Omissis

Illum 28 ta' Jannar 2025

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-appellanti **Natasha Bugeja**, detentriċi tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 311798(M), u ***Omissis*** akkużati quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) talli bejn l-1 ta' Settembru 2020 u t-30 ta' Novembru 2020, f'ħinijiet u postijiet differenti ġewwa dawn il-gżejjer:

1. wettqu frodi b'egħmil qarrieqi billi b'mezzi kontra l-liġi jew billi għamlu użu ta' ismijiet foloz, jew ta kwalifiki foloz, jew billi nqdew b'qerq ieħor, ingann, jew billi wrew ħaġa b'oħra

sabiex iġiegħlu titwemmen l-eżistenza ta' intrapriżi foloz, jew ta' ħila jew setgħa fuq ħaddieħor jew ta' krediti immaġinarji jew sabiex iqanqlu tama jew biża' dwar xi ġrajja kimerika, biex jagħmlu qliegħ għalihom jew għal persuni oħra, b'valur tal-ħsara li jeċċedi l-ħames mitt Euro (€500) iżda ma jeċċedix il-ħamest elef (€5000) Euro, għad-dannu ta' Shagana Azzopardi u/jew persuni oħra u/jew entitajiet oħra;

2. fl-istess dati, lok, ħin u ċirkostanzi, għamlu falsifikazzjoni f'att awtentiku u pubbliku, jew fi skrittura kummerċjali jew ta' bank privat, b'falsifikazzjoni jew b'tibdil fl-iskrittura jew fil-firem, billi ħolqu pattijiet, dispożizzjonijiet jew obbligi foloz jew ħelsien minn obbligi, jew billi f'dawn l-atti jew skritturi wara li ġew iffurmati, inkella billi żiedu jew biddlu klawsoli, dikjarazzjonijiet jew fatti, illi dawk l-atti jew skritturi kellhom ikollhom fihom jew kellhom jippruvaw;

3. fl-istess dati, lok, ħin u ċirkostanzi sabiex jiksbu xi vantaġġ jew benefiċċju għalihom infushom jew għal ħaddieħor f'dokument maħsub għal xi awtorita' pubblika, xjentement għamlu dikjarazzjoni jew stqarrija falza, jew taw tagħrif falz;

4. fl-istess, dati, lok u ħin u ċirkostanzi sabiex jiksbu xi vantaġġ jew benefiċċju għalihom infushom jew għal ħaddiehor f'dokument maħsub u li ma jkunx intiż għal xi awtorita' pubblika, xjentement għamlu dikjarazzjoni jew stqarrija falza, jew taw tagħrif falz;

<u>Lil Natasha Bugeja waħidha talli</u>:

5. naqset milli tħares il-kundizzjonijiet imposti fuqha mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) Dr. Anthony Vella LL.D. fid-digriet tiegħu ta' 8 ta' Frar 2018 li bih taha l-ħelsien mill-arrest b'diversi kundizzjonijiet u dan taħt garanzija personali ta' disat elef Euro (€9,000) u depożitu ta elf Euro (€1,000) skont Artikoli 579(1) (2) (3) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Il-Qorti ġiet mitluba sabiex flimkien mal-piena applikabbli għall-imsemmija reati, tirrevoka *contrario imperio* d-digriet tal-ħelsien mill-arrest u tordna r-riarrest ta' l-imsemmija Natasha Bugeja, kif ukoll tordna li s-somma ta għaxart elef Euro (€10,000) bħala garanzija personali u depożitu jgħaddu favur il-Gvern ta' Malta.

Il-Qorti ġiet mitluba titratta mal-imputata Natasha Bugeja li rrendiet ruħha reċidiva b'diversi sentenzi tal-Qrati tal-Maġistrati, liema sentenzi saru definittivi u ma jistgħux jiġu mibdula u dan bi ksur ta' Artikoli 49 u 50 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Finalment, il-Qorti ġiet mitluba wkoll sabiex, f'każ ta' ħtija, tikkundanna lill-imputati għall-ħlas ta' spejjez li jkollhom x'jaqsmu mal-ħatra ta' esperti jew periti fil-proċeduri hekk kif ikkontemplat f'Artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali tat-30 ta' Ottubru 2024, fejn il-Qorti,

- fil-konfront ta' *Omissis*, wara li rat Artikoli 42(d), 308 u 310(c) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, filwaqt li sabet ħtija fiha fl-ewwel (1) imputazzjoni bħala kompliċi u lliberatha mill-imputazzjonijiet l-oħra kollha, ikkundannatha għal erba' (4) xhur priġunerija li b'applikazzjoni ta' Artikolu 28A tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta ġew sospiżi għal sena (1) mid-data tas-sentenza;

- fil-konfront tal-appellanti Natasha Bugeja, wara li rat Artikoli 17(b)(h), 31, 49, 50, 183, 188(1)(2), 308 u 310(b)(c) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, sabitha ħatja tal-imputazzjonijiet kollha miġjuba fil-konfront tagħha u kkundannatha tmintax (18) il-xahar priġunerija.

A tenur ta' Artikolu 382A tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, il-Qorti ħarġet Ordni ta' Trażżin fil-konfront tal-imputati a favur ta' Shagana Azzopardi għal żmien sentejn (2) mid-data tas-sentenza.

Rat ir-Rikors tal-appellanti Natasha Bugeja ppreżentat fil-15 ta' Novembru 2024 fejn talbet lil din il-Qorti sabiex:

"jogħġobha tilqa' dan l-appel billi, fil-konfront ta' Natasha Bugeja, jogħġobha, tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata billi ***TIDDIKJARAHA*** *nulla u bla effett, u* ***TIRRIMETTI*** *l-atti lura, sabiex l-appellanti ma tkunx privata mill-benefiċċju tad-doppio esame;*

jew alternattivament ***TIRRIFORMA*** *s-sentenza appellata billi filwaqt li* ***tikkonfermaha*** *fil-parti fejn sabet lill-appellanti mhux ħatja tal-ħames imputazzjoni mhux numerata u ċioè tal-Artikoli 579(1)(2)(3) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, tiddikjaraha mhux ħatja tal-kumplament tal-imputazzjonijiet u konsegwentement* ***TILLIBERAHA*** *minnhom;*

jew sussidjarjament ***TIRRIFORMA*** *s-sentenza appellata fil-parti tal-piena nflitta u dan billi timponi piena aktar ekwa u ġusta għaċ-ċirkostanzi tal-każ."*

Rat l-atti u d-dokumenti kollha.

Rat il-fedina penali aġġornata tal-appellanti eżebita mill-Prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti.

Rat ir-Risposta tal-Avukat Ġenerali għar-Rikors tal-appell tal-appellanti, liema Risposta ġiet ippreżentata fl-24 ta' Diċembru 2024.

Semgħet is-sottomissjonijiet finali bil-fomm dwar l-eċċezzjoni ta' nullita' tas-sentenza appellata.

Ikkunsidrat

Illi din hija sentenza dwar l-eċċezzjoni ta' nullita' tas-sentenza mogħtija mill-Ewwel Qorti fit-30 ta' Ottubru 2024, liema eċċezzjoni tirriżulta fir-Rikors tal-appell tal-appellanti. Għal kull buon fini għandu jingħad li s-sentenza appellata ngħatat fil-konfront tal-appellanti Natasha Bugeja u kif ukoll fil-konfront ta'

ċertu Helen Bugeja b'dan illi kienet biss l-appellanti Natasha Bugeja li appellat mis-sentenza msemmija.

Illi fl-eċċezzjoni msemmija hawn fuq, l-appellanti tisħaq li s-sentenza appellata hija waħda nulla u dana peress li minkejja li fid-*decide* tas-sentenza appellata l-Ewwel Qorti sabitha ħatja tal-imputazzjonijiet kollha dedotti kontra tagħha, fil-konsiderazzjonijiet tagħha fir-rigward ta' dik li hija mmarkata bħala l-ħames (5) imputazzjoni hawn fuq (*ossia* dik intitolata fis-sentenza appellata bħala "Ksur ta' *bail* fil-konfront ta' Natasha Bugeja" (*a fol.* 164)), hija qieset li l-imsemmija Qorti ġiet prekluża milli ssib ħtija għal dan ir-reat. Apparti minn dan, l-appellanti tgħid li l-Ewwel Qorti naqset milli tindika Artikoli 579(1), (2) u (3) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta fil-parti dispożittiva tas-sentenza appellata. Hija targumenta li s-sentenza hija nieqsa f'dak li jirrigwarda d-dettami rikjesti minn Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta u titlob li din il-Qorti terġa' tibgħat l-atti lura quddiem l-Ewwel Qorti għal ġudizzju mill-ġdid u dana sabiex ma tiġix mċaħħda mill-benefiċċju tad-*doppio esame*.

Illi fir-Risposta tiegħu l-Avukat Ġenerali jwieġeb billi jgħid li l-Ewwel Qorti ma nkludietx Artikoli 579(1) (2) (3) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta fil-parti dispożittiva tas-sentenza appellata proprju minħabba l-fatt li hija ma sabitx ħtija tal-imputazzjoni li temerġi mis-sub-Artikoli msemmija. Jgħid: *"in konsiderazzjoni tal-iżvista tal-Ewwel Qorti, huwa possibbli li ssir korrezzjoni tad-decide u tirrevoka l-parti ossia "issib lil Natasha Bugeja ħatja tal-imputazzjonijiet kollha" u minflok tindika l-imputazzjonijiet li tagħhom instabet ħatja, ċioè l-imputazzjonijiet kollha hekk kif dedotti minbarra l-Artikolu 579(1)(2)(3) tal-Kodiċi Kriminali."* Jargumenta li jekk din il-Qorti tqis li s-sentenza appellata mhijiex skont id-dettami ta' Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, barra mill-prassi li l-atti jintbagħtu quddiem l-Ewwel Qorti sabiex isir ġudizzju mill-ġdid skont Artikolu 428(4) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta teżisti l-fakolta kkontemplata f'Artikolu 428(3) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta u jistieden lil din il-Qorti tiddeċiedi l-każ hija fuq l-iskorta tal-provi mressqa.

Illi stabbilit dak li ngħad hawn fuq, din il-Qorti tibda billi tinnota li dak li tgħid l-appellanti huwa minnu u ċioè minkejja li l-Ewwel Qorti fil-konsiderazzjonijiet tagħha qieset lilha mhux ħatja tal-ksur tal-kundizzjonijiet tal-liberta' proviżorja mniżżla fid-digriet tat-8 ta' Frar 2018 (ossia l-ħames (5) imputazzjoni elenkata aktar 'il fuq f'din is-sentenza) tant li l-Qorti msemmija tgħid li l-Prosekuzzjoni naqset milli tipprova li meta seħħ l-għemil inkriminat, dak id-digriet kien għadu fis-seħħ u għaldaqstant il-Qorti ġiet prekluza milli ssib ħtija għal dan ir-reat pero' fl-istess waqt fid-*decide* tas-sentenza appellata hija ddikjarat li kienet qed issib lill-appellanti ħatja tal-imputazzjonijiet <u>kollha</u> addebitati fil-konfront tagħha. B'hekk din il-Qorti ma għandhiex iċ-ċertezza dwar jekk l-Ewwel Qorti sabitx lill-appellanti ħatja tal-ħames (5) imputazzjoni msemmija aktar 'il fuq u dana minħabba dak li ngħad fid-*decide* tas-sentenza appellata.

Illi l-Qorti hija tal-fehma li f'dan l-istadju tagħmel riferenza għal Artikolu 382 ta' Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta li jgħid hekk:

> "Il-qorti, meta tagħti s-sentenza kontra l-imputat, għandha tgħid il-fatti li tagħhom dan ikun ġie misjub ħati, tagħti l-piena u ssemmi l-artikolu ta' dan il-Kodiċi jew ta' kull liġi oħra li tkun tikkontempla r-reat."

Illi riferenza sejra issir għal dak li qalet din il-Qorti diversament preseduta dwar l-applikazzjoni ta' Artikoli 377 u 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta. F'dan ir-rigward fis-sentenza mogħtija fit-28 ta' Frar 2023 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Fabrizio Lambelet** (Numru 102/2022) ingħad hekk:

> "Din id-disposizzjoni tal-liġi allura ma tinneċessitax illi s-sentenza tinkiteb mill-Maġistrat jew inkella li din tkun waħda motivata. Illi fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali **Il-Pulizija vs. Albert Bezzina**[1] intqal:

[1] "Deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-25 ta' Lulju 1994."

> [...]
>
> <u>Magħdud dan madanakollu r-*ratio legis* wara l-Artikolu 382 huwa illi s-sentenza tkun ċara fis-sens illi kemm il-persuna akkużata kif ukoll kull min huwa parti fid-deċiżjoni jifhmu x'kienu dawk il-fatti li dwarhom l-persuna akkużata tkun qed tiġi misjuba ħatja, tagħti l-piena għal dawk il-fatti li qed jistabbilixxu r-reita' u jissemmew id-dispożizzjonijiet tal-liġi li dwarhom qed tinstab il-ħtija</u>. Issa ma hemmx dubbju illi d-deċiżjoni ta' l-Ewwel Qorti hija ċara fis-sens illi sabitu ħati tal-akkużi kollha salv it-tieni akkuża però filwaqt li fis-sentenza mogħtija fil-verbal hemm liberazzjoni mit-tieni akkuża fis-sentenza dattilografata ma hemmx referenza għat-tieni akkuża u għalhekk la ġie misjub ħati tagħha u lanqas ma ġie liberat minnha." [emfażi miżjuda]

Illi fir-rigward tal-każ li għandha quddiemha din il-Qorti, din il-Qorti tinnota li huwa neċessarju li fis-sentenza tagħha l-Qorti tal-Maġistrati tgħid **<u>ċar</u>** liema huma l-imputazzjonijiet li tagħhom il-persuna mixlija ġiet liberata jew misjuba ħatja u li tniżżel l-artikoli tal-liġi minn liema jemerġu l-imputazzjonijiet li l-persuna mixlija tkun ġiet misjuba ħatja tagħhom (għax fin-nuqqas ta' hekk, is-sentenza tkun waħda nulla). Fir-rigward tal-imputazzjonijiet li tagħhom il-persuna mixlija tiġi liberata ma hemmx għalfejn jiġu msemmija l-Artikoli tal-liġi in kwistjoni pero' jekk jissemmew, dan il-fatt ma huwiex ser jannulla s-sentenza appellata basta li l-Qorti tal-Maġistrati tiddikjara għal kull imputazzjoni jekk hijiex qed tinstab ħtija jew le!

Illi fil-każ li għandha quddiemha din il-Qorti, filwaqt li din il-Qorti tirrafferma li tista' tasal għal ċertu konklużjonijiet, pero' dan mhux l-ispirtu tal-liġi. L-Ewwel Qorti kellha tkun ċara fir-rigward tas-sejbien ta' ħtija tagħha jew fil-liberazzjoni tagħha u kellha tkun ċara fl-Artikoli tal-liġi fejn tinstab il-ħtija.

Illi l-Qorti ser tgħaddi biex tagħmel riferenza għas-sentenza mogħtija minn din il-Qorti diversament preseduta fis-27 ta' April

2006 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Stephen Bonsfield** (Numru 327/2005) fejn ingħad hekk:

"Li skond l-Artikolu 382 tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta, il-Qorti tal-Maġistrati, meta tagħti s-sentenza kontra l-imputat, għandha tgħid l-fatti li tagħhom dan ikun ġie misjub ħati, tagħti l-piena u ssemmi l-Artikolu tal-Kodiċi Kriminali jew ta' kull liġi oħra li tkun tikkontempla r-reat;

Fil-kaz in eżami, l-Ewwel Qorti f'ebda ħin ma ddikjarat espressament ta' x'hiex kienet qed issib lill-appellant ħati u għalkemm *"passim"* fis-sentenza appellata kkummentat dwar kif skondha ġraw il-fatti, b'mod li wieħed jista' jkollu indikazzjoni vaga ta' x'hiex seta' nstab ħati, dan jibqa' alkwantu inċert, partikolarment meta ssir riferenza għall-artikoli ċitati mill-Qorti bħala l-artikoli li suppost jikkontemplaw ir-reati li tagħhom suppost instab ħati, li in parti huma differenti minn dawk indikati mill-Avukat Ġenerali u huma jew ineżistenti jew manifestament mhux relatati mal-każ. Meta l-liġi issemmi li l-Qorti *"għandha tgħid il-fatti li tagħhom dan ikun ġie misjub ħati"*, dan ma jfissirx li dan il-vot ikun sodisfatt bil-fatt li l-Qorti tkun għaddiet in rassenja – anki b'mod eżawrjenti bħal f'dan il-każ – il-provi. Imma dan ifisser li l-Qorti trid tgħid eżattament u espressament ta' liema reati sabitu ħati billi tgħid fil-qosor f'hix jikkonsisti r-reat li rriżulta pruvat.

Illi skond ġurisprudenza kostanti ta' din il-Qorti n-nuqqas li jiġi rispettat strettament il-vot tal-liġi fl-Artikolu 382 jimporta n-nullita' tas-sentenza appellata. Dan għaliex dan-nuqqas jammonta għal nuqqas ta' formalita' sostanzjali fis-sens tal-Artikolu 428(3) tal-Kodiċi Kriminali. F'każ simili dan jintitola lil din il-Qorti li tħassar is-sentenza appellata. (ara f'dan is-sens l-Appelli Kriminali: **"Il-Pulizija vs. Paul Cachia"** [25.9.2003]; **"Il-Pulizija vs. Joseph Zahra"** [9.9.2002]; **"Il-Pulizija vs. Benjamin Muscat"** [10.7.2002 u 28.6.2002]; **"Il-Pulizija vs. Donald Cilia"** [24.4.2002], **"Il-Pulizija vs. Mark**

Portanier" [14.9.2004]; **"Il-Pulizija vs. John Axiaq et"** [19.5.2005]; **"Il-Pulizija vs. Stefan Abela"** [2.2.2006] u oħrajn).

Illi ġie ukoll ritenut li l-indikazzjoni tal-artikolu ħażin jew addirittura l-indikazzjoni tal-liġi skorretta hu ekwiparat ma' n-nuqqas ta' ċitazzjoni tal-artikolu tal-liġi li taħtu tkun instabet ħtija. (ara **"Il-Pulizija vs. Mario Agius"** [3.2.1995] u oħrajn).

Illi ġie ukoll ritenut li l-Qorti tista' dejjem tirrileva tali nuqqas *"ex officio"* għalkemm ma hemm ebda aggravju dwar dan. (ara. App. Krim. **"Il-Pulizija vs. Anthony Zahra"** [26.5.1994]; **"Il-Pulizija vs. Vincent Cucciardi"** [6.1.2005] u oħrajn).

Għaldaqstant l-aggravju tal-appellant dwar in-nullita' tas-sentenza għandu jiġi akkolt mhux biss għaliex l-Ewwel Qorti naqset li ssemmi l-fatti li tagħhom l-appellant instab ħati, imma ukoll għaliex, kif irriskontrat din il-Qorti *"ex officio"*, fis-sentenza appellata l-Ewwel Qorti ċċitat artikoli li mhux biss ma ġewx indikati lilha mill-Avukat Ġenerali fin-Nota tiegħu, imma artikoli li jew huma ineżistenti jew manifestament żbaljati."

Illi fir-rigward tal-każ odjern mhuwiex ċar eżatt jekk l-Ewwel Qorti sabitx ħtija jew le fir-rigward tal-ħames (5) imputazzjoni aktar 'il fuq elenkata. Meħud in konsiderazzjoni dak li ngħad hawn fuq u meħud in konsiderazzjoni wkoll dak li ngħad fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Stephen Bonsfield** hawn fuq ikkwotata, b'hekk isegwi li din il-Qorti ser tabbraċċja l-insenjament imsemmi fiha.

Illi fl-istess sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Stephen Bonsfield** ingħad hekk:

"Illi pero' dan ma jwassalx għall-annullament tal-proċedura kollha li saret quddiem l-Ewwel Qorti kif qed

> jippretendi l-appellant fl-istess aggravju tiegħu. In-nullita' hija limitata biss għas-sentenza u kull parti oħra preċedenti tal-proċeduri kontra l-appellant tibqa' bla mittiefsa u għalhekk kull ma jrid isir hu li l-Ewwel Qorti terġa' tippronunzja s-sentenza billi ssegwi l-vot tal-Artikolu 382 u xejn aktar u konsegwentement l-appellant irid jitpoġġa mill-ġdid fil-pożizzjoni li kien immedjatament qabel ma ġiet ippronunzjata s-sentenza appellata."

Illi dak li ngħad hawn fuq huwa proprju dak li ser tagħmel din il-Qorti u li sar ukoll f'diversi sentenzi oħra mogħtija minn din il-Qorti diversament preseduta, fosthom dik mogħtija fl-1 ta' Ġunju 2011 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Jeffrey Savage** (Numru 464/2010).

Decide

Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi tilqa' l-eċċezzjoni ta' nullita' tas-sentenza appellata mressqa mill-appellanti Natasha Bugeja u konsegwentement qed tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata u, biex ma tipprivax lill-partijiet mill-benefiċċju tad-*doppio esame*, qed tirrinvija l-atti lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabiex l-appellanti terġa' titpoġġa fil-pożizzjoni li kienet immedjatament qabel ma ġiet pronunzjata s-sentenza appellata u biex terġa' tingħata sentenza mill-ġdid skont il-liġi.

Onor. Dr. Neville Camilleri
Imħallef

Alexia Attard
Deputat Reġistratur